SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XXXIX (33)
Štev. (No.) 20

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
22. maja 1980

Afganistan pada v pozabo

Svetovni položaj je sila zapleten in se še kar zapleta. Ostajajo razna središča, ki ogrožajo svetovni mir: problemi med Izraelom in arabskimi sosedi, trenja med državami Severnoatlantskega obrambnega pakta (N a t o) in med članicami Varšavskega pakta samimi, iranska islamska revolucija, državni terorizem v zvezi z vdorom na ameriško veleposlaništvo in zajetje talcev. Potem pa so še problemi zaradi sovjetskega vdora v Afganistan in položaj Jugoslavije po Titu. Najrazličnejši pogledi na svetovni položaj polnijo strani svetovnega časopisja. Med temi pogostokrat nasprotujočimi si mnenji smo zbrali pregled pogledov na svetovnem položaju, ki je nastal neposredno po sovjetskem vdoru v Afganistan.

Vedno manj se govori o Afganistanu. V nekaterih evropskih političnih krogih se jasno občuti tiho nestrpnost, da bi mogli spraviti v arhiv to neljubo vprašanje.

Dejstvo, da Sovjetska zveza ni uspela izvesti dokončnih akcij v Hindukušu in ponuditi zagovornikom popuščanja možnost nove stopnje pomiritve z Moskvo, ima svoj izvor v ozračju ameriške volilne kampanje, kjer kandidati jahajo na valu narodnega ogorčenja, da z njim osvojijo volilce, in v tistih odločnih junakih za svobodo, afganskih „mudžahidinih," ki se upirajo predaji kljub slabši materialni ali tehnološki opremi.

Značilno za določen zahodni evropski tisk je pomanjkanje odkritosrčnosti, ki z večjim poudarkom opisuje dogodke v Iranu, kakor tragedijo afganskega ljudstva. Vsekakor, situacija ameriških talcev postaja vedno bolj neznosna.

Toda če primerjamo splošen položaj srednjega Vzhoda in centralne Azije, je drama talcev, pa naj se sliši še tako kruto, le postransko vprašanje in ne bi smela prekriti dejstva, da so v Iranu izvedli revolucijo nacionalističnega in islamskega kova, ki bo, čeprav je propagandno v prvi vrsti usmerjena proti ZDA, sčasoma postala težak balast kremeljske politike napram Vzhodu.

Drugače je v Afganistanu. Tam je odkriti sovjetski napad in se potrjuje grenek občutek, da so to pot napredne sile tako slabotno reagirale na kršitev suverenosti neopredeljene in brezbrambne države, ker je težko uvrstiti „mullahe" in muslimanske vernike, ki so prijeli za orožje pod zelenim praporom Preroka, v miselnost neomarksizma.

Predsednik ZDA je proglasil bojkot moskovskih Olimpijskih iger brez predhodnega posveta ali obvestila svojih evropskih zaveznikov. Vendar ta neprilika ne bi smela zakriti dejstva, da je ukrep koristen in učinkovit. Odsotnost najvažnejše zahodne športne delegacije na Olimpiadah gotovo ne bo povzročila nobenega odpora sovjetskega javnega mnenja proti svojemu sedanjemu političnemu vodstvu. Nedvomno pa je ta odsotnost uvaževanja vreden znak za gospodarje Kremlja.

Kljub temu pa predsednik Jimmy Carter ne bi smel misliti, da je s tem olimpijskim ukrepom, ki ga spremljajo še druga nesoglasja, že izpolnil svojo nalogo kot glavar zapadne zveze. Prav groteskno se sliši, da se morajo po dveh letih krutega zavladanja prosovjetske skupine v Kabulu, mogočega le zaradi pomoči ruske tajne službe, protikomunistični borci še vedno boriti z zastarelimi karabinkami proti modernim sovjetskim tankom in helikopterjem.

Zamislite si slučaj, ko bi imel kjerkoli na svetu Kremelj enako ugodno priliko, da diskreditira in oslabi ZDA: rdeči gverilci bi že zdavnaj imeli najmodernejše protitankovsko orožje in rakete SAM-7, pa tudi najbrž zaslombo pomožnih kubanskih čet.

Na Zapadu zadnje čase zatrjujejo, da je Sovjetska zveza v Afganistanu stopila v akcijo iz potrebe po obrambi. Kajti petdeset milijonov muslimanov v SZ, katerih narodna in verska bitnost je bila poživljena in pretresena s šiitsko revolucijo ajatolaha Homeinija, bi bilo pripravljenih v nepopustljiv vrtinec neustavljive iredentistične vstaje, v slučaju možne zmage islama nad komunizmom v Kabulu.

Dolga leta so proglašali v Moskvi verzijo — tudi tam akreditirani zapadni poslaniki so jo potrjevali — da ni muslimanskega problema v SZ. Kar naenkrat se pojavi ta problem v temni perspektivi, z naslovom „Centralna Azija, mehek trebuh Sovjetske zveze" — se je že uveljavil kot fraza.

Brez dvoma ta obrambna preudarjanja igrajo važno vlogo v ruskem postopku v Hindukušu. Ampak v politiki in strategiji se pojma napad in obramba medsebojno dopolnjujeta. Temeljni princip, da je napad najboljša obramba, velja tudi za Sovjete v centralni Aziji.

In res, iz afganskega balkona so v stanju, da razmajajo ali tudi razkoljejo majava soseda Pakistan in Iran le z zaslombo notranjih prevratniških sil, brez večjega napora s svoje strani.

V slučaju Pakistana bi Zapad morda še toleriral, ker bi se SZ podala v nevarnost prevelikega razmaha po indijskem podkontinentu. Ampak vdor sovjetskega vpliva v Iran — kakor v primeru civilne vojne ali nepremišljene poteze ZDA proti Homeiniju, ki bi presegel meje sedanjih ukrepov — bi pripeljala svet na rob tretje svetovne vojne in Evropo na rob ekonomskega propada.

Neodgovorno in nespametno bi bilo od NATO, če bi mislila, da bo Sovjetska zveza — potem ko je utrdila svoj položaj v Hindukušu — pokazala umirjen obraz Iranu, posebno še, če pomislimo, da bodo od l. 1985 petrolejska ležišča v Perzijskem zalivu postala prepotrebna dopolnitev svoji produkciji, ki že pada.

Vse govorice v obrambnem značaju sovjetskega posega v Afganistanu — ta delni vidik se odločno ne sme odvreči — je pokazal vsaj en pozitiven izsledek: usoda in zatiranje muslimanov na Kavkazu in v ruskem Turkestanu nista več tabu in SZ se sama odkriva kot zadnja evropska kolonialistična sila.

POSVETITEV NADŠKOFA TURKA

Imenovanje za beograjskega nadškofa je msgr. Alojzija Turka zelo presenetilo. Hrvaški verski list „Glas koncila" je po imenovanju objavil razgovor z novoimenovanim nadškofom, v katerem odgovarja med drugim tudi na vprašanje, kako je zvedel za imenovanje. Poklical ga je k sebi pronuncij Michele Cecchini in mu rekel: „Sedi, nekaj resnega je," nato pa je nadaljeval: „Iz Rima je prišlo obvestilo, da si imenovan za nadškofa." Turk pa je odgovoril: „Ne morem sprejeti." Cecchini: „Dobro premisli, ker imenovanje ni zaradi časti, ampak zaradi potrebe Cerkve." Cecchini mu je dal dva dni v premislek. Po formalnem sprejetju se seveda začele takoj priprave za škofovsko posvečenje.

Ta veliki dan je bil na nedeljo 20. aprila; slovesnost je bila napovedana za 10. uro, pa so verniki že mnogo pred tem napolnili prostorno cerkev Sv. Antona, ki je zgrajena po Plečnikovih načrtih in je dosti večja kot stolnica Kristusa Kralja. Prišli so iz raznih krajev, preproste ženice in dekleta iz Makedonije in možje v značilnih makedonskih nošah, pa tudi diplomati in poslaniki s svojimi družinami so bili vmes. Slovesni vhod duhovnikov in škofov z domačim nadškofom je s kora spremljalo ubrano petje. Domači pevski zbor so okrepili pevci drugih župnij in zborovodja Jurij Devetak je tako vodil kar mogočen zbor petdesetih pevcev, ki so ubrano prepevali v latinščini, srbščini in slovenščini, orglar pa je bil Franc Ban, ki je študiral glasbo v Ljubljani.

Za uvod v bogoslužje je zagrebški nadškof in metropolit Franjo Kuharić povedal nekaj besed o škofu kot pričevalcu vstalega Kristusa. Pridigo med mašo je imel subotiški škof Matiša Zvekanović, ki je navezal besede berila in evangelija na geslo novega nadškofa: „Gospod, če sem potreben Cerkvi, ne bežim od žrtve". Posvečenje je opravil pronuncij Michele Cechini, soposvečevalca pa sta bila ljubljanski nadškof in metropolit dr. Alojzij Šuštar in zagrebški nadškof in metropolit Franjo Kuharić. Poleg škofov posvečevalcev so stali okrog oltarja še sarajevski nadškof in metropolit Marko Jozinović, koprski škof Janez Jenko, dubrovniški škof Severin Pernek, djakovski škof Ciril Kos, apostolski administrator Banata škof Tomas Jung, subotiški škof Matiša Zvekanović, skopsko-prizrenski škof Joakim Herbut, križevski pomožni škof Joakim Segedi in zagrebški pomožni škof Djuro Kokša. Lazariste je zastopal slovenski provincial Zdravko Pogorelec, frančiškane pa p. Alojzije Ištuk.

Posvečenja so se udeležili tudi predstavniki oblasti. Patriarh srbske pravoslavne cerkve German se slovesnosti ni mogel osebno udeležiti, pač pa je poslal svojega osebnega odposlanca vikarnega episkopa Danila Krstića, rusko pravoslavno skupnost iz Beograda pa je zastopal jeromonah in starešina ruskega podvorja Vasolije Tarasjev. Iz Slovenije so prišli k posvečenju predstavniki teološke fakultete in ljubljanski nadškofijski kancler msgr. Franc Vrhunc, sorodniki novega nadškofa in še nekaj duhovnikov in ožjih rojakov.

Po končani slovesnosti se je nadškof Alojzij Turk s krepko in odločno besedo zahvalil vsem, ki so ga podpirali na njegovi poti in vsem, ki se niso ustrašili ne težav in ne daljav in prišli na posvečenje.

Slovesnost je bila končana, a novi nadškof je imel še dosti dela: Ljudje so ga oblegali, vsak mu je hotel stisniti roko in ga objeti. Posebej so bila ganljiva srečanja z zastopniki župnij, ki jih je škof nekoč oskrboval.

Slovesno kosilo je bilo nato v hotelu Metropol. Med obedom je bila seveda vrsta zdravic. Prvi je spregovoril zagrebški nadškof Franjo Kuharić, ki se je najprej spomnil dotedanjega beograjskega nadškofa Bukatka, ki se zaradi bolezni ni mogel udeležiti slovesnosti, nato pa je razvil nekaj misli o vlogi škofa v službi skupnosti verujočih. Za njim je predstavnik republike Srbije zaželel uspehov; ljubljanski nadškof Alojzij Šuštar pa mu je častital v imenu vse Slovenije in mu povedal, da ga bodo Slovenci podpirali z molitvijo, da bo mogel uspešno premagovati težave. Govorili so še provincial p. Alojzije Ištuk iz Sarajeva, blejski župnik Nace Škoda ter dr. Angel Kosmač v imenu goriških in tržaških Slovencev ter v imenu Apostolstva sv. Cirila in Metoda.

Zvečer je nadškof Alojzij Turk v dvorani poleg stolnice Kristusa Kralja priredil še prijateljski sprejem za vse, ki jih ni mogel povabiti na kosilo. V prijateljskem pomenku so se na tem sprejemu srečali mnogi ljudje, mnogo je bilo Slovencev, ki že leta in leta žive v popolnoma srbskem okolju, pa so bili veseli, da so se spet videli in obujali spomine na nekdanja srečanja z nadškofom Alojzijem Turkom.

V nedeljo 27. aprila je imel novi beograjski nadškof v svoji stolnici Kristusa Kralja prvo pontifikalno mašo; tedaj je to svojo cerkev tudi formalno prevzel.

Srbski politični emigrant umorjen v Nemčiji

Kdor je zasledoval podtalni boj med jugoslovansko UDBO in politično emigracijo iz Jugoslavije v Nemčiji, je lahko ugotovil, da se je oboroženi boj razvijal predvsem med hrvaškimi emigranti in tajnimi policijskimi službami iz Jugoslavije. Več hrvaških emigrantov je bilo zahrbtno umorjenih. Vseh imen pa nemške oblasti niti nočejo objaviti. Med zadnjimi hrvaškimi žrtvami je bil pred dobrima dvema mesecema eden izmed Hrvatov, katerega izročitev je lansko leto zahtevala Jugoslavija, kar pa je Zahodna Nemčija odklonila. Med srbsko emigracijo v Evropi ni bilo veliko takih primerov. Leta 1974 je bil v Münchnu umorjen urednik srbskega emigrantskega lista, Jaša Ljotić, ki je zbiral dokumente o Titovih zločinih. Leta 1979 je bil prav tako v Münchnu ustreljen od neznancev srbski časnikar Radko Obradović. Ustanavljal je list namenjen Srbom, ki so na začasnem delu v Nemčiji.

Letos 16. aprila je bil v Düsseldorfu na cesti 150 metrov od svojega stanovanja zahrbtno ustreljen 71-letni Srb Dušan Sedlar. Policija je takoj začela nadzorovati letališča, ker je domnevala, da so atentatorji prišli iz Jugoslavije. Sedlar je bil l. 1941 kot član redne jugoslovanske vojske ujet od Nemcev in l. 1943 prepeljan v Nemčijo kot ujetnik. Bil je pristaš Mihajlovića in nasprotnik Tita. Kot emigrant je bil član „Srbske narodne odbrane" in je izdajal list „Beli orel".

Po nemških časopisnih poročilih je Sedlar pripravljal za 4. maj večji sestanek srbskih emigrantov iz ZDA in Evrope v Düsseldorfu. Tam je bila na dnevnem redu tudi volitev srbske vlade v emigraciji, katere predsednik naj bi bil Sedlar.

Sodišče v Düsseldorfu je doslej zaslišalo preko 30 prič, da bi prišli na sled morilcem. Doslej je bilo vse prizadevanje brez uspeha.

Dr. Tine Debeljak (12)

NEKAJ POGLEDOV Z NAŠE PERSPEKTIVE NA JOSIPA BROZA-TITA

17. maja je nemški poslanik v Zagrebu sporočil v Berlin, da bo „Tito opustil boj **proti Nemčiji, Italiji in NDH,** da se bo umaknil v Sandžak in od tam uravnaval **svoje račune s četniki**..." Nato komentira sestanek v Vakufu: „Pri teh razmerah obstaja možnost, da bo Tito zapustil Moskvo in London, ker sta ga pustila na cedilu. Partizani samo žele: boriti se proti četnikom v Sandžaku, potem pa vrniti se v svoje vasi in v pomirjenost na hrvatskem in srbskem področju. Vrniti se domov potem, ko bi se razorožili. Nobenih usmrtitev vodečih partizanov od nemške strani...! — Moje mnenje je, da naj se te možnosti premišlja, da bi se te v svetovnem mnenju visoko cenjene čete, tako izločile iz sovražnega tabora, kar bi moglo biti velike važnosti..."

25. marca se je pogovor nadaljeval v Zagrebu pri generalu Glaise von Horstenauu. Da se tu ni govorilo samo o izmeni ujetnikov, pravi Roberts, priča to, da ni bilo zraven tolmača Stilinovića. O tem sestanku z Velebitom in Markovićem je poslanik Kasche poročal Himmlerju: „Odposlanca sta nemškemu sobesedniku predlagala **premirje, pod enim samim pogojem: da Nemci puste partizanske skupine v miru v** Novem Pazarju **na bosansko-srbskem ozemlju.**" K temu je Kasche dodal svoje pripombe, da ima občutek, da so partizani prevzeti želje, končati **sovražnosti z nemško vojsko.** Jaz vidim možnost, hraniti tako našo kri in zato hitreje priti k uspehu."

Nato je dobil poslanik odgovor od Himmlerja, „da prepoveduje nemškemu poslaniku kakršnekoli pogajanja s partizani."

31. marca je poskusil Kasche še enkrat pregovoriti Himmlerja, češ, da se partizansko vprašanje ne ocenjuje pravilno, in zato ni pravega uspeha. Boj se mora vršiti bolj s političnimi kot z vojaškimi sredstvi. Sicer pa popolne zmage nad partizani ni mogoče dobiti ne z vojaškimi in ne s političnimi merami."

Ko je **Hitler** izvedel za ta zagrebška pogajanja, je samo odvrnil „Z **uporniki se ne pogajamo! Upornike je treba postreliti!**"

Tako se je to pogajanje izjalovilo. Doseglo je le ta uspeh, da so odposlanci mogli vzeti s seboj slovensko komunistko nemškega porekla Berto Haas. Niti nemški okupator in niti hrvatski ustaši niso vedeli, da je ona... mati Titovemu drugemu sinu in življenska tovarišica v času Titove ilegalnosti...

Amerikanec Roberts komentira ta važen sestanek z besedami: „Dejstvo je, da so partizani, ki Mihajlovića in četnike zaradi njihovih dogovorov s sovražnikom nenehno obsipavajo z izdajavci, poslali dva (tri!) visoka častnika k nemškemu generalu v Zagreb z namenom, da dosežeta premirje. Prej pa so pismeno potrdili, da je njihov glavni cilj **uničenje četnikov, ne pa okupacijske oblasti Osi.** Ni čudno, da v jugoslovanskih komunističnih krogih vlada zaradi tega poglavja zgodovine velika „prizadetost." Srbski univ. prof. dr. I. Avakumovič, pa v svoji knjižici Mihajlović po nemških dokumentih (London, 1969), pravi: „To, da hočejo partizani nadaljevati boj s četniki, ni bilo za Nemce nobena novost, pač pa jim je odpor proti angleško-amerikanskemu izkrcavanju na Balkanu lahko samo godil, če že prej niso vedeli, kaj misli o Zapadu Tito" (113).

Nekaj mesecev nato je sledila kapitulacija Italije.

ŠE KOLABORACIONISTI

Kolaboracionizem v najvišji meri je bil omenjeni Titov poskus sporazuma z nemško vojsko preko generala v Zagrebu in preko svojih najvišjih predstavnikov, ki pa se je izjalovil zaradi osebne Hitlerjeve odklonitve. Da se ni izvršil, ne spremeni značaja partizanske volje in odločitve upreti se z nemško pomočjo Angležem in Amerikancem pri eventuelni invaziji, toda važno je tudi priznanje s podpisi, da je največji in edini partizanski sovražnik — četništvo, to je — v slovenskem merilu: vaške straže.

Da ostanem pri slovenskih razmerah: Omenjal sem že sodelovanje slovenskih partizanov z Italijani in to na najvišjih mestih preko žensk, kakor je najbolj dokumentirano v znanem referatu polk. Bitenca in tovarišev v Rimu, ki je iz angleškega preveden izšel v Taborišćnem arhivu zv. 1. Tam so imenoma označena vsa ta razmerja, ki so bila svoj čas v Ljubljani splošno znana kot na pr. pevka Mlejnikova in Graziolli, Gambarra, Rösener, Schumacher itd. Z njimi je sodeloval major Fantini v Kočevju, ki je kril partizansko tiskarno, in general Cerrutti v Novem mestu, ki je v Kartelju napravil naravnost medsebojno pogodbo o nenapadanju oz. o medsebojni pomoči dne 17. dec. 1942, ki nam je znana in je priobčena v Arhivu (I., str. 45): da partizani ne bodo delali subverzivnih dejanj ob železnici Ljubljana-Zagreb, da ne bodo napadali italijanskih postojank; da bodo vsako ev. nepomembno motenje javili prej Italijanom, in da ne bodo delali atentatov na italijanske vojaške, fašistične in civilne osebe. Zato pa so se Italijani zavezali, da bodo partizanom dajali orožje in preskrbo, sanitetni materijal in dr., da bodo preprečili množitev vaških straž, omejili svobodo njihovih akcij in jim odvzeli težko orožje; da bodo prenehali z akcijami proti partizanom oz. jih bodo prej obvestili o ev. „napadih".

Ta sporazum o medsebojni pomoči je od partizanske strani podpisal intendant Jereb.

In ta se je tudi izvajal: tako z železnico v Dobravici, pri Kamenici in v Velikih Laščah, na Zalogu, v Straži, v Drenovem griču itd.

Ti stiki med partizani in Lahi so bili tako tesni, da se danes na pr. pisatelj in oznovec Ivan Svetina (Delo 9. maja 1970) pobaha s trditvijo: „Zvedeli smo za ofenzivo na Rog že pred začetkom,

(Nad. na 2. str.)

KORAN PROTI SRPU IN KLADIVU?

MUSLIMANI SVETA, ZDRUŽITE SE

V Islambad, pakistanski prestolnici, so se sestali zastopniki muslimanskega sveta. Predstavniki 39 držav treh kontinentov, debatirajo o perečih problemih, ki jih prestajajo verniki korana. Zastopanih je dvajset afriških držav, sedem azijskih in trinajst z bližnjega Vzhoda, ki skupaj znašajo nad 700 milijonov častilcev Alaha. Manjkata Egipt, ki je bil izključen po podpisu pogodbe z Izraelom v Camp David, in pa Afganistan, ki se nahaja pod rusko oblastjo.

In prav problem Afganistana je bila glavna točka programa, ki je sicer vseboval še točno sto drugih tvarin debate. Muslimanski svet se čuti ogroženega. Ne tako v verskem oziru, kot v političnem in vojaškem. In kar se tega tiče, je treba priznati, da so se sovjeti nekoliko zaleteli z intervencijo v Afganistanu. Uporniki prejemajo podporo vsega muslimanskega sveta, in znano je, da če ima gverila meje do prijateljskih držav, kamor se lahko zateka, odkoder ji prihaja pomoč, je skoro ni moči premagati. To so izkusile ZDA v Vietnamu, tega se zavedajo komunisti v latinski Ameriki, to sedaj izkuša ZSSR.

Kaj bo sklenila ta muslimanska vrhunska konferenca, še ni znano. K tej snovi se bomo še vrnili. Zaenkrat je jasen namen, da ustvarijo stalni svet, ki naj v vsakem primeru podvzame hitre ukrepe, ako se Koran čuti ogroženega.

In trenutno ga ogrožata srp in kladivo.

GISCARD IN BREŽNJEV PO SVOJE

AMERIKA NE VE KAM NAJ SE OBRNE

Politični opazovalci svetovnega dogajanja so tiči. Napovedujejo, ugibajo in razlagajo, a največkrat se dogodi, da običajen bralec svetovnih novic ne razume pri čem je. Razlaga je enostavna: tudi opazovalci ne razumejo, pri čem so.

To bi lahko aplicirali tudi na sedanji položaj na najvišjih svetovnih vrhovih. Ta teden, na primer, je novi ameriški zunanji minister Muskie (državni tajnik, mu pravijo v ZDA) poletel na Dunaj, da se je tam sestal s sovjetskim tovarišem Gromykom. Strogo tajen je bil njun pogovor, in ničesar se ni razvedelo glede možnih (ali nemožnih) sklepov. Seveda se je poudarjalo, da je bil razgovor dolg in resen, itd., itd.

Komaj pa je Muskie zapustil Dunaj, se je pričelo šušljati o sestanku med Brežnjevim in francoskim predsednikom Giscard D'Estaingom. Sestanek naj bi bil v Varšavi, kjer se je Brežnjev nahajal zaradi zasedanja vodij vzhodnih komunističnih držav. Novica je najbolj presenetila francoskega zaveznika ZDA, kjer niso nič vedeli o tem domnevnem francoskem koraku.

Korak ni bil le možen, pač pa je postal resničnost, ko sta se resnično v Varšavi sestala oba veljaka. Tudi njun pogovor je bil dolg in resen, pa se je o njem znova kaj malo razvedlo. Le to, da bosta skušala vsak po svoje pritiskati na vzhodu in zahodu, da naj bi se (morda prihodnje leto 1981) na vrhunski konferenci sestali predsedniki vseh velesil, ki naj bi odločili kaj narediti s svetom, da ga dokončno ne pošljemo nekam...

To idejo so sicer že debatirali vzhodni zavezniki na omenjenem zasedanju v poljski prestolnici. Po svoji strani pa Rusija ponuja (delen?) umik iz Afganistana, kanclerji držav članic OTAN-a, severnoatlantskega obrambnega pakta, pa so v Bruslju ugotovili, kako hudo jih ZSSR in Varšavski pakt nadkriljujejo v moči in orožju.

NEKAJ POGLEDOV...

(Nad. s 1. str.)

ker nam je uspelo prodreti v vse okupatorjeve vojaške in civilne postojanke." Fajfar piše, da „so preko zapore v Ljubljani italijanski vojaki vozili cele kamione pomoči in jih izlagali na Brdu pod kozolec. Partizanski železničarji pa so v zvezi z Italijani dostavljali kar cele vagone...". Kakor piše italijanski general Zanussi, je bil napr. general Roata, „najinteligentnejši človek, s katerim je imel kdaj opravka...", tak človek, ki bi prav tako, kakor je podpiral fašizem, lahko podpiral tudi komunizem ali kakšno drugo stranko..., ker mu njegova inteligenca in zmožnost ne dasta, da bi ostal v sredini..." (Guerra e catastrofe d'Italia, 142). Imel sem v rokah Tolminski glas, list tolminskih domobrancev, iz prvih mesecev 1945. Tam je na prvi strani priobčeno poročilo angleške agencije Reuter, da se Roata zagovarja v Rimu obtožen kot jug. vojni zločinec, da je prav on s svojo politiko na Hrvaškem povzročil razmere, ki so dale Titu 30.000 partizanov".

MEDNARODNI TEDEN

PAPEŽ JANEZ PAVEL II. je obhajal preteklo nedeljo 18 maja svoj šestdeseti rojstni dan. Na trgu svetega Petra je pozdravil in se za obisk zahvalil nad stotisočglavi množici. Popoldan pa je obiskal malo predmestno župnijo Kristusa Kralja, kjer so mu podarili tradicionalno torto, a to pot veliko in težko 35 kil.

KITAJSKA je uspešno preizkusila svojo prvo interkontinentalno raketo. Z njo lahko doseže Moskvo, ali pa tudi zahodno obalo Združenih držav. Za Kitajce predstavlja ta uspeh važen korak do vstopa v skupino jedrnih velesil.

MESTO MIAMI v ZDA je pretreslo racialno nasilje. Poseben „jury", ki so ga sestavljali izključno belci, je proglasil za nedolžne štiri policiste, obtožene, da so do smrti pretepli mladega črnca. Zato je v soboto zvečer prišlo do groznih izgredov, v katerih je bilo dve desetine mrtvih, okrog dvesto težko ranjenih in neznano število lažje poškodovanih. Veliko avtomobilov je bilo zažganih, mnogo trgovin oropanih in zažganih. Gasilci sploh niso gasili iz strahu pred napadi črne horde. Guverner je poklical oddelke narodne straže iz drugih držav, da so pomagali vzpostaviti red.

LADJA, ki je prevažala Kubance preko morja v ZDA, se je potopila. Bilo je osem mrtvih, pet pogrešanih, s helikopterji pa je Amerikancem uspelo rešiti 39 potnikov. Carter je nato pozval kubansko vlado naj vendar dovoli, da Amerika vzpostavi zračni most za tiste, ki hočejo zapustiti Kubo. Istočasno pa je prepovedal dohod novih ubežnikov. Ameriške patrolne ladje so ubranile odhod kakih 80 ladij, s katerimi so ameriški Kubanci hoteli iti iskat na Kubo sorodnike ali prijatelje.

SADAT je znova preložil svoj sestanek z izraelskim premierom Beguinom. Položaj Sadata je precej težak, ko ni dosegel česar si je obetal od židov. Te dni so namreč Izraelci objavili, da bodo zakonsko priključili judovski državi mesto Jeruzalem, in ga tudi proglasili za prestolnico judovske države. Istočasno so objavili načrt za vzpostavitev novih 29 judovskih kolonij v Cisjordaniji, kar še bolj onemogoča idejo avtonomne palestinske države.

Mucho nos une y poco nos separa

Después de los resultados de la visita del presidente Joao Figueiredo, la Argentina y el Brasil, más que adversarios geopolíticos, comenzarán a ser socios en el formidable desafío del desarrollo regional.

En la declaración conjunta suscripta con su colega Jorge Rafael Videla se define la consulta bilateral como un "valioso instrumento para perfeccionar las relaciones entre ambos países", reiterando la adhesión a la OEA en el mercado del respeto al principio de no-intervención; la oposición al colonialismo y al racismo, y la común preocupación sobre los peligros de la carrera armamentista para la paz mundial.

IZ ŽIVLJENJA IN DOGAJANJA V ARGENTINI

Obisk brazilskega predsednika je potekel srečno in po predpisanem programu. Uradni in neuradni sprejemi so se vrstili, in Joao Baptista Figueiredo je celo imel čas, da je obiskal tradicionalno slaščičarno „Molino" ob kongresni palači, kjer je pred leti „pil prvi pir in nosil prvo kravato".

Na uradnem področju pa sta oba predsednika izrazila namen nadaljnjega skupnega delovanja med Argentino in Brazilom. Podpisala sta vrsto medsebojnih pogodb, med temi troje o izmenjavi in izpopolnjevanju na jedrnem področju, tehnološki komplementaciji, o uporabljanju reke Urugvaj itd. Kar se tiče jedrne energije, je zaznati, da bo Argentina Brazilu dobavljala naravni uranij, Brazil pa sosedu pošiljal težko vodo, ki jo tam pridobivajo z nemško tehnologijo.

V tem tiči tudi eden izmed vzrokov tega novega dobrega sosedstva. Brazil se nahaja v hudi krizi, predvsem zaradi pomanjkanja energetskih virov. Argentina pa ima načrt v kratkem doseči energetsko osamosvojitev, in bo pričela celo izvažati petrolej. Brazilu primanjkuje določenih prvin, katerih ima Argentina v izobilju. Brazil doživlja velik industrijski razmah in potrebuje velikih tržišč za svoje izdelke. Ta trg bi lahko postala Argentina, kjer so uvožene stvari trenutno izredno poceni, zaradi protirazmerja tujih valut. Koliko si Brazil od tega obeta, je dokaz, da je s predsedniško komitivo prišlo tudi 200 tamošnjih podjetnikov.

Do neke mere Argentini to razmerje koristi, vendar posamezni opazovalci svarijo pred preveliko industrijsko odvisnostjo, ki bi nastala, če bi ta položaj zašel v ekstreme. Zlasti še, ker se trenutno domača industrija znaša v krizi. Kaj lahko bi bilo za Argentino enostavno uvažati industrijske izdelke in izvažati prvine in surovine. A to bi preveč okrnilo ekonomski razvoj. Treba je torej poiskati tisto „zlato" srednjo pot, po kateri bo Brazil sit in Argentina cela.

Preidemo sedaj na politični dialog; predmet, ki se v vladnih krogih in po časopisju že nekoliko vleče. Vlada je dodobra namenjena poslušati kar največ mnenj mogoče, da bi si na tej podlagi ustvarila čem popolnejšo sliko o državi in njenem ustroju, kakor si jo narod, oziroma njega politični, kulturni, znanstveni in družbeni vodje žele.

V tej zvezi je pretekli teden minister Harguindeguy povabil na pogovor tudi vodje tkim. Cámara Junior, ki druži mlajše podjetnike, funkcionarje in posestnike. Še pred tem pa je bil minister izjavil, kako težko je pravzaprav napeljati razgovor z mladino, ker je praktično ni v že obstoječih skupinah ali organizacijah, in nima sebi lastnih ustanov. Razen redkih primerov, bi bilo mogoče govoriti le z izstopajočimi posamezniki, ki pa nimajo pravega skupinskega predstavništva.

Problem argentinske mladine je podoben mladinskemu problemu po vsem svetu, pa ima tudi nekatere posebnosti. Zaradi nenehne politične nestabilnosti, pomanjkanju vzorov in „učiteljev", praktično ni bilo mladega pritoka v politične stranke. Zadnji vdor v politične vrste smo doživeli za časa peronizma, okoli let 1970-1973, ko se je tudi število mladih navdušilo za gverilo. Peronistični polom in razjasnenje namenov in delovanja gverile je mlade zbistrilo, a tudi pustilo v njih občutke razočaranja.

Za tem, in delno tudi kot posledica tega razočaranja, smo doživeli približanje mladine k veri, in delno tudi Cerkvi. Kar je bilo pred leti še utopija, to je danes realnost. Veliko število mladih po cerkvah in pri zakramentih, pa množice, sto in stotisočev, na raznih romanjih in verskih zborovanjih. Istočasno je prišlo do obnove in prave pomladi v Katoliški akciji in drugih verskih ustanovah. To je splošen pojav, ki pa še ni dokončen. V veliki meri ga mladi pričakujejo. Kajti v tem oziru moramo zapisati, da je Argentina v mnogih ozirih še misijonska dežela. Vera je bolj notranje čutenje kot pa prepričano doživetje, medtem ko so liturgija in zakramenti za mnoge še vedno brez pravega pomena.

Kar se pa tiče delavskega problema, so sindikalisti znova napeljali stike, v ponovnem naporu, da bi obnovili izgubljeno edinost. Najprej so sklenili, da kljub vladnemu odločilu, na lastno roko pošljejo delegacijo na zasedanje Mednarodne organizacije za delo v Ženevi. Pravzaprav jih je vladna poteza streznila, da so se zavedli, da tako pač ne gre. Sedaj imajo probleme s sestavo te delegacije, pa tudi z raznimi drugimi tvarinami. Dejstvo je, da je vsak poizkus sindikalne edinosti doslej jalov, in bi tudi v bodoče zahteval naporov (in zlasti odpovedi), ki jih argentinski gremialisti še niso pripravljeni žrtvovati.

Poplave so nekoliko pojenjale zadnje dni. Položaj v provinci Buenos Aires se boljša. A še pred tem so vode podrle mostove, oblasti pa so morale dinamitirati na več mestih na novo zgrajeno cesto „interbalnearia", da so vode skozi te lijake lažje zdrvele proti morju. Mesto Dolores, dvakrat močno ogrožano s poplavo, pa se je, vsaj doslej, vendar rešilo te božje šibe.

In končno problem okoli razmejitve med Argentino in Čilom. Kot pravijo vesti iz Vatikana, je delo komisij prišlo do kritične točke. Bodoči meseci bodo odločilni, kajti doslej je bilo vse delo le priprava za to kritično debato. Sedaj gre za zemljo (in za morje) in tu se bo pokazala moč in avtoriteta Vatikana, pa razumevanje (ali nerazumevanje) obeh v polemiko zapletenih držav. Bog daj pameti...

Tine Debeljak (117)

Med knjigami in revijami

LOŠKI RAZGLEDI

Muzejsko društvo v Škofji Loki izdaja koncem leta redno svoj poljudnoznanstveni zbornik LOŠKI RAZGLEDI, ki so za letošnje leto izšli že šestindvajsetič, ter tako predstavljajo lepo tradicijo tega tisočletnega gorenjskega mesta. Tudi imajo morda najvišjo vrednostno ceno med podobnimi podeželjskimi krajevnimi narodopisnimi zborniki, predvsem po zaslugi ustanoviteljev in do zadnjega časa urednikov prof. dr. Pavleta Blaznika in prof. Franceta Planina, ki sta oba znana in priznana tudi v širšem slovenskem kulturnem svetu. Zdaj je njuno dediščino prevzel drugi ločan arheolog dr. Fr. Leben s širšim uredniškim krogom. — Lani je bil zbornik posvečen četrtstoletju izhajanja te revije, letos pa s posebnim posvetilom 40 letnici ustanovitve Škofjeloškega muzeja (1940). — Obsega čez 300 strani in je razdeljen na štiri dele. I. vsebuje razprave iz škofjeloške kulturne zgodovine in sodobne problematike, II. del redno „favorizirano poglavje" iz Narodnoosvobodilne borbe, (ki je predpisano v vsaki reviji!), III. Leposlovje in IV. Poročila in gradivo.

Med avtorji razprav, ki jih že redno srečavamo v Razgledih, je dr. P. Blaznik napisal zgodovinski komentar k hrvatski filološki razpravi dr. Malnerića o rovtarskem narečju v Gorskem Kotarju. Blaznik na podlagi urbarjev podpre to tezo, da so res pred stoletji tja preselili ljudje z loškega gospodstva (O preselitvi loških podložnikov). Umetnostni zgodovinar dr. E. Cevc primerja dva renesančna reliefa iz Škofje Loke in Turjaka kot delo iste poznogotske delavnice. — F. Planina opisuje iz spominov okolico Sorice in Zalega loga (Po Groharjevi domačiji) ter tudi podaja rodovnik Groharjeve rodbine od njegovega deda do najmlajših potomcev istega Grohar-Golje. — Naravoslovec dr. T. Polenc nadaljuje svoje zapiske iz življenja pajkov po loški okolici. Dr. A. Ramovš opisuje obdelovanje mlinskih kamnov iz kremenovega konglomerata v Selški dolini. Zanimivo pa je, da zdaj nastopa vse polno novih imen, ki objavljajo svoje elaborate. Tako: dr. M. Slabe (Osnove za varovanje arheološkega terenskega spomenika na območju Škofje Loke R. Brank). Sledovi nasipov poznoantičnih obrambnih zapor pri Novi Oselici (Zora Šubic), Poročilo o orientacijskem sondiranju pri podružni cerkvi sv. Andreja na Gostečem (dr. A. Rant), Pfenig freisinškega škofa Otona II. iz kovnice Gutenwert in problematika loškega grba (zagovarja tezo, da je kronana glava v njem — zamorec ter to tudi zgodovinsko utemeljuje!). M. Železnik opisuje zlate oltarje na loškem ozemlju v l. 1690-1720 (Sv. Volbenk, Malenski vrh, Dražgoše itd.) Nekaj drugih razprav: Dr. C. Avguštin:: Prostorski ambient Škofje Loke v srednjem veku, F. Štukl: Loška meščanska arhitektura s posebnim ozirom na leseno gradivo, F. Golob: Mojster krtinskih fresk, Janez Dolenc: Posli in gostači na Poljanskem (Zanimiv dokument iz Javorij kaže stanovsko razmerje v tej vasi l. 1843!), Meta Stele: Barvarska obrt od XVIII. st. do XX. (barvanje tekstilih pri Firberju itd.), Marija Stanovnik: Up Kavčičeve Pustote (razlaga povesti o tolminskih puntih Pustote pisatelja — Ločana Vladimirja Kavčiča), S. Rupnik: Spremembe obsega in sestave zemljišč v obdobju 1938-1978, A. Pečnikar: Zunanje-trgovinska dejavnost loškega gospodarstva, D. Novak: Nekaj podatkov o izvoru Potok v Potoški grapi.

Tem glavnim razpravam slede zanimivi zapiski in spomini iz kulturne zgodovine, kjer o 25 letnici Loških razgledov govorita o njih vrednosti V. Žakelj in dr. Berčič. D. Štoviček *zavrača* ob 100 letnici smrti Lovrenca Koširja njegovo iznajdbo posebne poštne znamke! Za jubilej so napisane življenjske podobe pomembnih ljudi iz loškega gospodstva: o A. Globočniku, velikemu rodoljubu iz l. 1848, in propagatorju Postojnske jame, o socialnem delavcu dr. A. Dermote, o dr. J. E. Kreku. In več manjših zaznamb (Zasedba Sorice l. 1918-1921, Zapiski iz prve vojne, Dva etnografska zapisa iz Žabnice itd. itd.

Pod narodnoosvobodilno borbo je opis življenja in dela dr. B. Kocjančiča, ki je padel kot talec (S. Kobal), Isti je napisal članek Kako je nastala brošura o Matthausnu, Sledi partizanski opis Pavla Igliča, in prevod odlomka iz L. Adamičeve knjige o Domovini „srečanje z otrokoma iz Dražgoš".

V leposlovnem oddelku pa je Janko Krek zbral lep šopek pesmi loškega pesnika Cvetka Golarja za njegovo stoletnico rojstva.

Poročila in gradivo vsebuje razne nekrologe, zapiske občnih zborov Muzejskega društva, zanimivosti o graditvi loškega pokopališča, o bivanju slikarja Groharja pri Homanovih, o letošnjih izletih muzejskega društva. Ob koncu je dodan tudi imenik vseh častnih članov (Blaznik, Planina, Koblar, Ziherl...) pa ustanovnih (med katerimi pa marsikoga manjka...).

Naslovna podoba teh Loških razgledov predstavlja za Loko tipično cehovsko skrinjo, kjer se hranijo zgodovinski dokumenti o starih obrtniških pravicah, in cehovski vrč, iz katerega so pili vsakoletno „cunftarji" na svoj praznik.

STOPINJE 1980

Koledar S t o p i n j e 1980 izhaja že deveto leto in ga izdaja Pomursko pastoralno področje v Mariboru (uredniki J. Gregor, L. Kozar, F. Puncer z uredniškim odborom) P. Berden, V. Novak, K. Smej in J. Zadravec). Letošnji koledar obsega 216 strani in nosi na ovitku večbarvno sliko pomurskega slikarja Karla Jakoba: Dekle zaliva rože. Poleg običajnega koledarja ima tudi raznoliko vsebino. Uvod je publikaciji napisal škof dr. Grmič.

Nato pa sledi 15 strani dolga bogato ilustrirana izredno zanimiva fotokronika zgodovinskega romanja papeža Janeza Pavla II., ki jo je napisal J. Zadravec pod naslovom Dnevnik s prazničnega Poljskega. Ta nazorna kronika je gotovo lep donesek letošnjim Stopinjam.

Toda kljub opozorilu, naj publikacija ne bo zamaknjena v preteklost, je večina doneskov v njej posvečena odkrivanju preteklost značilne pokrajine kulturne zgodovine, zlasti pa farnih kronik, ki naj vodijo k sodobni zavesti farnega občestva. To poudarjajo zlasti članki o župnijah: Bogojini (Škafar), Mali Nedelji (S. B.), in Cankovi (Fakin). Iz širše kulturne zgodovine je napr. Bibliografija prekmurskega tiska od l. 1715 do 1919 (Smej), o Gornji Radgoni, o Zemljiškem sporu o Rorejcih l. 1581 (I. Zelko) predvsem pa članki univ. prof. V. Novaka: o tem priča že ponatis uvodne stare velikonočne pesmi iz XVI oz. XVII st. (1789), članek o prekmurski duhovščini in borbi za svobodo 1918/1919. O današnjih kulturnih dogodkih je napisal besede o slikarju Karlu Jakobu, lepa študija o pisatelju Lojzetu Kozarju ob 70. letnici, kjer ugotavlja, da je „Kozar po Jalnu edini slovenski pisatelj — duhovnik", kar mu pritrdim, odkar sem bral Licenciata Janeza. Zanimiv je Novakov članek o Porabskih Slovencih, ki je bolj pesimističen, kakor pa bi človek pričakoval po toliko hvaljenih slov. madžarskih kulturnih odnosih; toda mnogo po krivdi matičnih Slovencev. V. Novak je gotovo že desetletja najmarljivejši poznavavec prekmurske kulturne preteklosti kakor tudi sedanjosti. V polpretekli čas spadata tudi članka iz nemškega taborišča Haunstetten

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — Romansa je mednarodno združenje „grajskih hotelov", vanjo se morejo včlaniti vsi gradovi, ki imajo zgleden in moderen hotel in morejo dokazati, da so „stari kot zemlja", da imajo stilno opremljene sobe in strežno osebje viteškega obnašanja in hitro kot puščica. V tej organizaciji je sedaj že 12 gradov iz Avstrije, med temi dva iz Koroške, pa gradovi v Nemčiji in na Danskem. Slovenci pripravljajo za vpis v združenje grad Podvin in grad Otočec. Gradova Borl in Statenberg sta že dalj časa zaprta, drugi taki objekti pa nimajo zahtevane kvalitete, razen cen, ki so povsod visoke.

MARIBOR — V mariborski umetnostni galeriji so sredi aprila pripravili posmrtno razstavo slikarja, karikaturista in glasbenika Remigija Bratoža, ki je leta 1977 umrl v Mariboru.

CELJE — Na seji občinskega sveta so sklenili celjskim častnim občanom priznati mesečni dodatek, če njihovi osebni dohodki ne dosežejo višine 14.000 dinarjev. Višina dodatka bo razlika med plačo in omenjeno vsoto.

KRANJ — Na letošnjo 19. razstavo mednarodnega kmetijskega in gozdarskega sejma so kmetje in kmetijske organizacije pripeljale 100 najboljših govedi. Ocene strokovnjakov so bile visoke, kar je dokaz uspešne načrtne pasemske vzreje govedi. Sedaj je na Gorenjskem že okoli 50.000 glav goveje živine, kar je za 15.000 več kot pred desetimi leti.

LJUBLJANA — Slovenska usnjarsko-predelovalna industrija je ena redkih, kjer ne tožijo preveč o izgubah, pač pa tožijo o pomanjkanju surovin — polovico kož uvažajo. Toda usnjarska industrijal nima izgub, ker je deloma preusmerila svojo produkcijo na izdelke iz polivinila.

LITIJA — Pri Ponovičah so 21. aprila trčili kar trije vlaki — dva tovorna in en potniški. Potniški vlak, ki je naletel na tovornega, je iztiril, nakar se je vanj zaletel še drugi tovorni vlak, ki je pripeljal z nasprotne smeri. V nesreči sta bila huje poškodovana strojevodja potniškega vlaka in njegov pomočnik in enajst potnikov. Škoda je bila velika, proga pa je bila zaprta za ves promet 24 ur.

GORNJA RADGONA — Priprave za gradnjo hidroelektrarne na Muri so že zelo napredovale in prvo od sedmih elektrarn, ki bodo postavljene od Apač do Gibine, bodo začeli graditi v letu 1983.

SEČOVLJE — V Sečovljah so še do pred nekaj let kopali premog, nato so „strokovnjaki" ugotovili, da se ne splača, da so proizvodni stroški preveliki in so rudnik zaprli, stroje pa prodali. Sedaj se za rudnik spet zanimajo in to isti strokovnjaki. Težava je v tem, da ni več opreme, toda premog je po kvaliteti drugi v Evropi za industrijsko porabo.

AJDOVŠČINA — Je že skoraj tradicionalno — ajdovski Fructal je v težavah za izpolnitev proizvodnega programa. Manjka mu steklenic, kljub temu, da je sklenil kupne pogodbe s Steklarno Straža in s hrastniško steklarno že v drugi polovici prejšnjega leta. Toda steklarne niso mogle dobaviti do roka steklenic, zato so morali v Fructalu v prvem četrtletju zmanjšati produkcijo za 33 odstotkov, pa še bodo morali zmanjšati izvoz, predvsem na Češkoslovaško.

UMRLI SO od 15. do 25. aprila 1980:

LJUBLJANA — Albin Podjavoršek, prof. defektolog; Ivana Bertoncelj r. Zupančič; Vera Bajc, up. kuharica; Ivana Stopar r. Kralj; Janez Perhaj, up.; Natalija Kogej; Karel Petrovčić; Stane Mihelčič; Jože Lampelj, 57; Leopoldina Vidmar r. Bernik; Ivanka Vidmar r. Mihelič, 82; Albert Aleksander, up., 83; Anica Štrukelj, up.; Tone Petrovčič, up., nekdanji dolgoletni član Slovenskega okteta; Franc Zupančič, up. črkostavec; Ana Hladnik r. Gostiša, 89; Alojz Gerden, up.; Jože Jarc, up.; ing. Ivan Ahtik, up. prof. in kor. borec; Vekoslav Fabjančič, up. kvestor ljub. univerze; Karel Verovšek, up.; Marija Perko r. Perhaj; Alojzij Frkal, up., 79; Jože Bizant, 91; Ana Repovž vd. Nalesini; Minka Sirotič r. Dornik; Marija Avsec r. Simončič, 94; Jože Kovač, 82 (pokopan v Zagrebu); Janez Štrumbelj, 84, up.;

RAZNI KRAJI — Danica Gričnik r. Ferjan, up. učit., Slovenj Gradec; Anica Pikš r. Mrzelj, Trbovlje; Frančiška Markovič, Zagrič pri Primskovem; Marija Jakoš r. Kovač, Mahova mama, 83, Podkum; Lojze Klavžar, up., Tomačevo; Ruša Kunej r. Majdič, Gor. Radgona; Milan Dernovšek, up., Tržič; Ivan Ribič, Kaplja vas pri Preboldu; Marija Rebolj, up., Kranj; ing. Stanko Matekovič, Ljutomer; Karol Gale, 81, žel. up., Grosuplje; Anton Rezar, Brčinekov ata, Vrbnje; Franc Berce, 61, Radovljica; Pepca Makar r. Ajster, Zagreb, pok. v Metliki; Mimi Trontelj r. Dolničar, Sp. Kašelj; Frančiška Mrežar r. Srebotnik, biv. gostilničarka, Šentvid; Ivana Bebar, 76, Ključarovci pri Ormožu; Frančiška Zajc, 81, Loška vas; Franc Bajde, up., Šmartno pri Litiji; Avgust Jeglič, up., 88, Radeče; Alfonz Mikec, Skrljevo; Jože Pekolj, Bitnje pri Kranju; Branko Petek, Kamnik; Jože Metelko, up.; Marija Kljun, 85, Hruševje; Jožefa Stine, 78, Novo mesto; Anton Andrejka, posestnik in zidar, Vrhovlje; Mirko Reberšak, 59, trg. poslovodja, Krško; Franc Beltram, up., 84, or. Radgona; Marija pri Litiji; Franc Beno, Elijev, 77, Domžale; Frančiška Tomc r. Habič, 81, Pod-Trtnik, Poletova mama, 80, Zadvor; Ivanka Babnik r. Smrekar, Podšentjur smreka; Jožefa Andolšek, Ivančeva mama, Dolnje Podpoljane; Marija Cigale r. Majnik, 83, Nova vas-Žiri; Ančka Semen r. Majdič, Šentjakob; Alojz Pavlič, 69, Dol. Toplice.

SLOVENCI v ARGENTINI

Osebne novice:

Krsta: V soboto, 17. maja, sta bila krščena v slovenski cerkvi Marije Pomagaj Karolina Potočnik, hčerka Nikolaja in ge. Brigite roj. Grözinger, ter Viktor Ksaverij Hribar, sin Viktorja in ge. Marije roj. Pergar. Za botre so bili gdč. Eli Potočnik in Rudi Potočnik ter gdč. Monika Pergar in Viktor Hribar st. Kristil je Jože Škerbec. — Srečnim staršem čestitamo!

Krsta: V cerkvi Marije Kraljice v Slovenski vasi je bil krščen Damjan Suárez, sin Petra in Marice roj. Barle.

V Villa Angela, prov. Chaco, je bil krščen Andrej Barle, sin Miha in Eleonore, roj. González.

Oba je krstil g. Franc Barlé.

Bariloche

Novi predsednik SPD. — Kot je znano, je skoraj vseh trideset let pokojni France Jerman opravljal funkcijo predsednika Slovenskega Planinskega društva v Bariločah. Samo nekaj let ga je nadomestil dr. Lojze Grzetič in komaj leto dni je društvu predsedoval Dinko Bertoncelj. — Zdaj po Frenkovi smrti, so na društveni seji odborniki naprosili Bertonclja, da bi začasno in do prihodnjega občnega zbora spet prevzel predsedstvo, kar je omenjeni planinec sprejel.

Priprave za reorganizacijo društva. V zvezi s pripravami za formalno ureditev SPD bo tukajšnje tajništvo odposlalo članstvu, ki ne živi v Bariločah, pristopnice, ki jih bo treba izpolniti in priložiti letošnjo članarino. Zato prosimo vse člane nekdanje buenosaireške sekcije, da se javijo kateremukoli bariloškemu članu in jim bomo zadevni obrazec poslali. Ko bo društvo pravno urejeno, bodo člani seveda samo oni, ki bodo izpolnili svoje obveznosti, predvsem pa plačali članarino.

SLOVENSKA PRISTAVA

ŽUPNIK MIRKO MAZORA NA RODITELJSKEM SESTANKU

V nedeljo 4. aprila se je med nami pomudil gost iz sončne Goriške župnik g. Mirko Mazora. Ob 10. uri je imel običajno nedeljsko mašo. Na začetku maše je spregovoril nekaj besed v pozdrav vsem zbranim rojakom in nas vzpodbujal, da vztrajamo v lepem in doslednem krščanskem življenju in da ostanemo zvesti sinovi in hčere slovenskega naroda, iz katerega smo izšli, naj ne pozabimo na domovino, ki smo jo posili razmer morali zapustiti. Otroke moroma vzgajati v krščanskem in slovenskem duhu, da bodo tudi oni postali in ostali zavedni Slovenci.

Potem je začel sv. mašo, med katero je imel lepo in skrbno sestavljeno pridigo, ki jo je navezal na Janezov evangelij o krščanski ljubezni in naši medsebojni ljubezni in medsebojnem spoštovanju. Primere in prilike, ki so pojasnjevale božji nauk so bile življenjske in razodevajo modrega in izkušenega dušnega pastirja.

Po maši pa je na povabilo šolskega odbora šole dr. Franceta Prešerna govoril na roditeljskem sestanku, katerega se je poleg staršev udeležilo še mnogo drugih rojakov. Sestanek je začel in vodil predsednik šolskega odbora Polde Golob st. Pozdravil je vse navzoče, še posebej g. župnika Mazoro, ki je nato predaval o družinski vzgoji. Predavanje je bilo kratko, zgoščeno vendar zelo zanimivo in nazorno, sodobno in koristno ne samo za starše, ampak za vse, ki imajo opravka z vzgojo mladine tudi v društvenem in družbenem življenju. — Predavatelj je dober poznavalec modernih vzgojnih metod, vendar pa zelo življenjski in poln tudi stare vzgojne modrosti in vednosti. Dal nam je mnogo koristnih pobud in nasvetov. Omenjal je tudi narodnostno vzgojo, predvsem pa priporočal skrb za lepo znanje slovenskega jezika in pa ljubezen do stare domovine. Čeprav nosimo v srcu vsak svojo tragedijo in grenke spomine, ne smemo nehati ljubiti našega materinega jezika, našega naroda in domovine.

Predavatelj je bil za svoja izvajanja in nauke nagrajen z močnim odobravanjem.

Lepo bi bilo, če bi tudi drugi obiskovalci, ki prihajajo k nam na prijateljski obisk, prišli tudi v naše domove in nam dali pobud in navdušenja, da ostanemo dobri krščanski ljudje in zavedni Slovenci. Pk.

OBVESTILA

SOBOTA, 24. maja:

V Slovenski hiši redni pouk srednješolskega tečaja ob 15. uri.

V Našem domu v San Justo krstna predstava melodičnega orkestra.

V Slovenskem domu v San Martinu ob 20. uri otvoritev podružnice zadruge Sloga.

V cerkvi Marije Pomagaj v Slovenski hiši ob 19.15 sveta ura za našo mladino.

NEDELJA, 25. maja:

Žegnanje pri Mariji Pomagaj v Slovenski hiši. Začetek ob 11.30 uri.

SREDA, 28. maja:

Na Slovenski Pristavi nadaljevanje kuharskega tečaja pod vodstvom ge. Mire Eckerjeve. Začetek ob 16. uri.

SOBOTA, 31. maja:

V Slovenskem domu v San Martinu „Ples nad oblaki" v priredbi SDO in SFZ v San Martinu.

V Slovenski hiši nadaljevanje Filozofskega ciklusa predavanj dr. Milana Komarja. Pričetek ob 16. uri v mali dvorani.

V Slovenski hiši ob 20 izredni občni zbor SKAD-a.

NEDELJA, 1. junija:

Spominska proslava padlim junakom v Slovenski hiši ob 16.

V Slovenski hiši ob 13,30 vaja za slov. narodno in cerkveno petje; vodi ga. Lučka Jermanova.

SREDA, 4. junija:

Spominski sestanek Zveze slov. mater in žena v Slovenski hiši ob 17 uri. Pripravlja g. Andrej Mele.

NEDELJA, 8. junija:

Čajanka ženskega krožka na Slovenski Pristavi. Začetek ob 14. uri.

NEDELJA, 22. junija:

V Slovenskem domu v San Martinu po maši spominska proslava za pobitimi junaki.

SOBOTA, 28. junija:

V Slovenskem domu v San Martinu zvečer domače koline.

Julijska Krajina – Furlanija

Deželna vlada in Slovenska skupnost

Slovenska skupnost, stranka demokratičnih Slovencev v Italiji, je po šestnajstih letih delovanja deželnega sveta dežele Julijska krajina-Furlanija prešla aprila v opozicijo. Dosedaj je bila deloma na stališču vzdržanega glasu, od septembra 1978 pa je sodelovala v vladni deželni večini. Od tedaj so deželno vladno večino sestavljale stranke: Krščanska demokracija, komunistična partija Italije, italijanski socialisti, socialdemokrati, Slovenska skupnost in italijanski republikanci. Že lani poleti pa se je začela ta večina krhati, po dolgotrajni krizi so novo deželno vlado sestavili — po rimskem vzorcu — iz članov krščanske demokracije, socialistov in socialdemokratov. Slovenska skupnost je bila izključena iz vladne večine in deželnega odbora, ker je Socialistična stranka Italije vetirala sestavo deželnega odbora, v katerem bi bilo, kot je bilo predvideno, eno mesto določeno za predstavnika Slovenske skupnosti, eno pa bi pripadlo tudi Italijanski republikanski stranki. Zadržanje PSI je seveda zelo ogorčilo zavedno slovensko prebivalstvo.

Deželni svetovalec dr. Štoka je na zasedanju deželnega sveta ostro obsodil zadržanje Italijanske socialistične stranke in je napovedal, da bo v imenu svoje stranke vodil v deželnem svetu opozicijo do vladnega odbora. Tako je tudi glasoval proti programski izjavi nove vladne večine, ki jo je v svetu prebral predsednik odbora dr. Comelli. Comellijeva izjava glede narodnih manjšin — Slovencev imenoma sploh ni imenoval — je bila kaj vodena, morda celo slabša kot kdaj koli. Slovenski svetovalec je nato v daljšem govoru zatrdil, da bo Slovenska skupnost budno pazila na razvoj rešitve vprašanja celovite narodne zaščite za Slovence v Italiji, ter spremljala s pažnjo vsa ekonomska, sindikalna in delavska vprašanja v deželi. Ugotovil je tudi, da nova večina ne bo kaj trdna, saj ima od 61 svetovalcev le 31 glasov.

PO ŠPORTNEM SVETU

EVROPSKO NAMIZNOTENIŠKO prvenstvo v Bernu sodi med največje neuspehe jugoslovanske moške ekipe — deveto mesto v ekipnem tekmovanju. Precej bolje se je odrezala damska ekipa, dosegle so peto mesto, pa prav za las ji je ušla uvrstitev v finale, le kanček sreče v dvoboju z Madžarkami ji je manjkal. Tudi sicer je bilo to tekmovanje turnir presenečenj: Svetovni prvaki Madžari so osvojili komaj četrto mesto, Češkoslovaška ni med prvo petorico, Sovjetska zveza je osvojila zlato kolajno pri damah kljub dvema porazoma v predtekmovanju (z Madžarsko z 0:3 in Jugoslavija z 2:3), prvo mesto med moškimi je osvojilo pomlajeno švedsko moštvo.

Boljše so se odrezali jugoslovanski reprezentantje na tekmovanju posameznikov za naslov 12. evropskega prvaka. Med posamezniki je zmagal 33-letni Anglež Hilton, Kalinić in Stipančić sta se uvrstila med prvih 16; pri moških parih sta zmagala Francoza Secretin in Birocheau; Šurbek in Stipančić sta osvojila srebro, edini slovenski reprezentant Štefan Kovač iz Murske Sobote pa je s Kaliničem zasedel peto mesto. Pri damah je prvo mesto osvojila Popova (SZ), Perkučinova (J) pa drugo, pri ženskih parih sta zmagali Sovjetski igralki Popova in Antonianova, Perkučin-Palatinuš in Fabri-Batinič pa so bile na 5. do 8. mestu. Pri mešanih parih sta zmagala Orlowski-Uhlikova (ČSSR), Stipančić-Palatinuš sta bila na 3.—4. mestu, Kalinić-Perkučin pa na 5.—8. mestu. Tekmovanje se je zaključilo 13. aprila. Pravijo, da organizacija ni bila najboljša in tudi ne igralni prostori, kjer je igro včasih narekoval tudi — veter.

LJUBLJANSKA Olimpija je končno v spomladnem delu nogometnega prvenstva le prvič zmagala. Na zasneženem Stadionu je 20. aprila premagala niškega Radničkega z 2:0 in se z 22 točkami pomaknila na 12. mesto. Po 24. kolu je bila na prvem mestu s 33 točkami beograjska Crvena zvezda.

Darovali so:

V tiskovni sklad Svobodne Slovenije so darovali: P. N., Lomas del Mirador 7.000 pesov; Ribnikar Rudolf, San Martin 7.000 pesov; ga. Habjan Ivanka, Bariloche 12.000 pesov; O. M. Slovenska vas, 10.000 pesov; inž. Milan Ecker, Capital Federal 42.000 pesov; Potočnik Viktor, Morón 12.000 pesov; Marjan Amon, Olivos 7.000 pesov; družina Pipp Dušan in Janez Černič 40.000 pesov ob smrti Antona Šušteršiča; Slovša Peter, Mendoza, 50.000 pesov namesto venca na grob pok. Pavla Božnarja; Stane Snoj, Ramos Mejía 20.000 pesov namesto venca pok. Jožetu Žaklju; John Božnar, Kanada 15 dol.; Bogomil Vesel, ZDA 10 dol.; ga. Breda Kovač Nilsson, Švedska 7 dol. —

Vsem darovalcem iskrena hvala.

Uprava Svobodne Slovenije

l. 1943 (F. Puncer) in spomin na ljubljansko poljansko gimnazijo in njene profesorje Koblarja, Kozaka, Lovrenčiča ter primerjava s soboško (Strehovec). B. Polanski piše o Polanski ljudski šoli ter njenih učencih, ki so šli na višje šole. Pastoralne članke so predvsem napisali L. Ratnik (o zakonski duhovnosti v Beltincih, Ustvarjalnem srečanju mladih zakoncev in P. Berden: Ali je studenec usahnil? in druge. Med mrtvimi sta posebej spominjana eden najvažnejših laičnih katoličanov F. Novak, ki je pustil soboško gimnazijo, da je lahko prevzel posestvo, kjer je kmetoval, a pisal leposlovje (Mladiko) in članke v Stopinje. Njega sta se spomnila tako Smej kakor Dermota. Smej se je tudi spomnil umrlega clevelandskega župnika Vargo, prekmurskega rojaka.

Močno in z boljšimi doneski kot prejšnja leta je zastopano leposlovje, s pisatelji kakor so L. Kozar, Smej, P. Berden, Šešerko, zlasti pa panonska v prekmurskem dialektu Jegned (M. B.). Tudi drugi pesniki uporabljajo prekmurščino kakor tudi prozaiki (Štrkov, Joužek, Gjuran...). Prekmurskega rojaka madžarskega pesnika Avgusta Pavela pesem Odšel bom... je poslovenil L. Kozar.

Dr. Horvath Janos je prispeval v madžarščini napisan članek, namenjen verjetno, porabskim bravcem.

Sklene pa Stopinje močno ilustrirana kronika dogodkov zadnjega leta v pomurskih farah.

Stopinje so gotovo številnim prekmurskim izseljencev, ki jih ni malo tudi med nami v Argentini, lep spomin na domovino.

Zapletenost emigrantskih problemov

Slovenska emigracija v Argentini ob zadnji četrtini XX. stoletja... Koliko težav in iskanja odgovorov na emigrantove težnje in zahteve. Ne samo njegova, tudi problematika naslednjih rodov je zapletena. A težave, čeprav neprijetne, nosijo v sebi kali notranjega bogastva in neprestanega prebujanja v novo življenje.

Naši cilji iz let 1945 in 1949 se vse do danes niso spremenili. Tudi ne naša bogata preteklost. Le da se nam danes nudijo nove prostranosti in obetajoča obzorja. A tu velja osvojiti si misel španskega pesnika, ko pravi: Popotnik, tukaj ni začrtane poti, pot je potovanje.

Gledano v luči družboslovja, opažamo v socialnem delovanju tri elemente:

a) osebo ali skupnost, ki deluje — aktiven agent;
b) razmere, katere upoštevamo pri izbiri ciljev, sredstev in načinov;
c) pravila (naravni, civilni in cerkveni zakon, navade, tradicije, izkušnje, celo predsodki).

Pri izbiri ciljev sta najvažnejša činitelja verska in kulturna izobrazba. Vsakršno delovanje zahteva stalno izbiranje. Neizogibna odločitev je lahko tradicionalna, svojska n. pr. za kmetijska področja do druge svetovne vojne. Problemi, podobni v teku generacij, so predstavljali predvsem prizadevanja za obstanek. Rešitev in odgovor nanje sta bila predvidena in omejena.

Odločitev pa je lahko svobodnejša, kadar nudijo razmere mnogovrstnejše možnosti in različne rešitve. Taki pogoji so značilni za industrijske in trgovske okraje — last mestnega življenja.

Med eno in drugo izbiro lahko nastane kritičen položaj — anomalija. To je neke vrste odsotnost pravil, norm. Pri tem ne gre za družbeno anarhijo, temveč za krizo, konflikt, za usodno nejasnost pri izbiri pravil, po katerih naj bi posameznik ali družba nadaljevala svojo pot. Sociolog Gennone je po večletnem študiju dognal sledeče razloge za pojav anomalije:

a) nagla sprememba med generacijami. To je vekovni problem. Medtem ko je v prejšnjih dobah predstavljal predvsem različna mišljenja glede želja in sredstev za samodločitve, predstavlja danes v prvi vrsti različne ideale;
b) ekološka preselitev ljudi iz agrarnega okolja v mesta ali predmestja.
c) kulturna ali gospodarska sprememba položaja v družbi. V to skupino lahko štejemo npr. osebe, ki so se gospodarsko dvignile na pomembnejša mesta, ali intelektualca, ki sprejme v novi deželi službo, v kateri ne more v polnosti razviti svojih sposobnosti;
č) izselitev — čeprav le gospodarskega ali kulturnega značaja — v novo deželo. Čim večja je razlika med deželama, tem težja je pravilna integracija (npr. Slovenci v Argentini). Naselitev v deželo bratskega naroda sicer navidezno prepreči prvo krizo, a povzroči hitro in mnogokrat popolno izgubo lastnih kulturnih vrednot;
d) pripadnost skupini, ki je morala preživeti politične revolucije, vojne, preganjanja itd.

Kriza postavi človeka na križpotje. Izhod je le možen, kadar zavzame prizadeti odločno stališče v perečih problemih. Posledice kriz so dvomi, tveganja, nepremišljene odločitve in začasni občutek neuspeha, kar bo odjeknilo na osebno in družinsko zadržanje.

Dvomi in razmišljanja povzročajo čustvena nasprotja, ponos, čut manjvrednosti, ljubezen, zaničevanje, vztrajnost, nestrpnost, neodločnost, zagnanost, aktivnost, bohemstvo itd.

Izbira za odločitev bodisi za pripadnost skupnosti, kateri etniško, zgodovinsko in kulturno pripada, ali za stapljanje s prevladujočim okoljem povzroča lahko razdvojenost.

V tem stoletju je nastalo mnogo bistvenih sprememb. Če posameznik ali družba ne doseže ravnovesja in harmonične integracije, lahko nove razmere ovirajo ali celo uničijo delovanje.

Za emigranta je neizogibna grožnja nejasnosti, zmot, porazov in dvomov. Asimilacija ali integracija — alternativa, vredna novih razmišljanj.

K.C-i.

SLOVENSKA HIŠA **1. JUNIJA 1980 OB 16. URI**

Praznik naših junakov

35-LETNICA SLOVENSKE TRAGEDIJE

V spominski cerkvi Marije Pomagaj:

KONCELEBRIRANA SVETA MAŠA. Z DELEGATOM MSGR. OREHARJEM BODO SOMAŠEVALI NAŠI DUHOVNIKI. PEL BO SPZ "GALLUS", POD VODSTVOM DIRIGENTA DR. JULIJA SAVELLIJA.

Pred spomenikom:

POLOŽITEV VENCA IN MOLITVE ZA MRTVE.

V dvorani:

SPOMINSKI GOVOR G. B O Ž A F I N K A. — MLADINSKA RECITACIJA BALANTIČEVEGA SONETNEGA VENCA — V REŽIJI G. F R I D A B E Z N I K A.

Udeležba je naša častna dolžnost!

VABI ZEDINJENA SLOVENIJA

---

24. MAJA OB 21. URI

krstna predstava orkestra

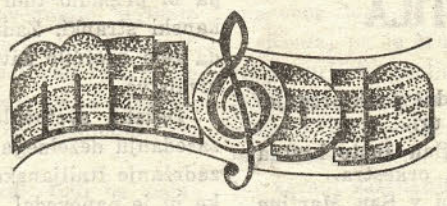

Rezervirajte si pravočasno omizje na T. E. 651-1760 od 15 do 18.

NAŠ DOM Hipólito Yrigoyen 2756 SAN JUSTO

S F Z SAN MARTIN S D O

pripravljata

V SOBOTO, 31. MAJA OB 21. URI

v prostorih Slovenskega doma v San Martinu

PLES NAD OBLAKI

Sodeluje orkester "ZLATA ZVEZDA" (bivša "Planika")

Prinesite s seboj padala!

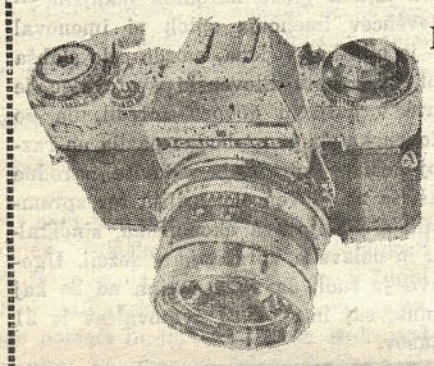

Naš Dom **San Justo**

TEČAJ FOTOGRAFIJE

bo vsak ponedeljek od 20. ure naprej.

Vabljeni tudi nečlani!

DRUŠTVENI OGLASNIK

Knjižnica Zedinjene Slovenije lepo prosi tiste izposojevalce knjig, ki jih že dolgo po pretečenem določenem roku niso vrnili, da to čim preje store. Knjige naj krožijo med ljudmi, zato je dolžnost vsakega, da to uredi.

Soja šolskega odseka ZS bo v sredo 28. maja ob 20. uri v Slovenski hiši. Vsi lepo vabljeni!

Zahvala

Ob prvi obletnici smrti moje pok. žene Ane se želim zahvaliti vsem, ki so v tem času darovali za maše, jo obiskovali na pokopališču, se je spominjali v molitvah ter jo ohranili v lepem spominu.

Leopold Juršé

ESLOVENIA LIBRE

Editor y director: Miloš Stare
Redacción y Administración:
Ramón L. Falcón 4158
1407 Buenos Aires
Argentina
T. E. 69-9503

Uredniški odbor:

Miloš Stare, dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj in Tone Mizerit

Correo Argentino Central (B)
FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 3824

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 24.576

Naročnina Svob. Slovenije za l. 1980: za Argentino $ 73.000.—, pri pošiljanju po pošti $ 78.000.—, ZDA in Kanada pri pošiljanju z avionsko pošto 40 USA dol., obmejne države Argentine 35 USA dol., Avstralija 60 USA dol., Evropa 43 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 35 USA del.

Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados **Unidos 425, 1101, Buenos Aires, T. E. 33-7213.**

KREDITNA ZADRUGA
"SLOGA" z o. z.
BME. MITRE 97
RAMOS MEJIA
T. E. 658 - 6574

URADNE URE:
PONEDELJEK, SREDA IN PETEK OD 15. DO 19. URE.

Čajanka **Ženskega krožka** na Slovenski Pristavi v nedeljo 8. junija ob 14 uri. Na programu so razne družabne igre: šah, igranje taroka, namizni tenis idr. Rezervirajte si mize. Čisti dohodek je namenjen dobrodelnemu skladu ženskega krožka za pomoči potrebnim.

KREDITNA ZADRUGA SLOGA Z. O. Z.

POZOR! ŠE ENA TELEFONSKA LINIJA

Od 15. MAJA NAPREJ IMA NAŠA ZADRUGA POLEG DOSEDANJEGA TELEFONA (658-6574) ŠE NOVO TELEFONSKO ŠTEVILKO:

654-6438

PROSIMO ČLANE IN PRIJATELJE, DA SI JO ZABELEŽIJO.

V SLOGI JE MOČ!

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK

specialist za ortopedijo in travmatologijo

Marcelo T. de Alvear 1241, pritličje
Capital Federal
Tel. 393-3536

Ordinira v torek, četrtek in soboto od 17. do 20. Zahtevati določitev **ure na privatni telefon 666-4366.**

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires
Pritličje, pisarna 2
Tel. 35-8827

✝

V Bogu je zaspala 10. maja 1980 naša draga mama, tašča, stara mama, gospa

Jerica Gnjezda roj. Brence

V nedeljo 11. maja smo jo položili k večnemu počitku na pokopališče Boulogne.

Iskreno se zahvalimo g. Albinu Avguštinu, ki ji je prinašal duhovno hrano in tolažbo v njeni dolgi bolezni. Lepa hvala g. Janezu Cukjatiju za pogrebno sv. mašo in molitve na grobu. Hvala vsem, ki ste jo obiskali v bolezni, prišli pokropit in jo spremljali na zadnji poti.

Priporočamo jo v molitev in v blag spomin.

Žalujoči:
Hčere, sinovi, vnukinje, vnuki in ostalo sorodstvo.

Boulogne, Cleveland, Miramar, Idrija.

Brali smo

ČLANEK V LONDONSKEM LISTU „FINANCIAL TIMES," V TOREK 6. MAJA

Londonski list **„Financial Times,"** ki je namenjen predvsem gospodarskim krogom, je v številki od 6. maja objavil obširen članek, ki ga posveča predvsem jugoslovanskim političnim osebnostim, ki bodo kot kolektivno vodstvo vodili državo zdaj, ko Tita ni več, in nalogam, ki jih čakajo. Ohranitev enotnosti, ki je tako bistvene važnosti za obstanek države — beremo v članku — bo končni preizkus nove generacije politikov, ki se bo končno pojavila, ko se bo prvotno po-titovsko vodstvo umaknilo mlajšim politikom, ki zdaj čakajo v ozadju. Med tem pa se morajo izkazati ljudje, ki jih je Tito sam izbral za svoje naslednike.

Člankar piše, da je Titov položaj šefa države prevzel 66-letni bivši partizan Lazar Koliševski, ki je predstavnik Makedonije v osemčlanskem državnem prezidiju. Tito je bil tudi predsednik Zveze komunistov Jugoslavije in to mesto je zdaj dobil Stevan Doronjski. Teoretično je oblast v Jugoslaviji v rokah dveh kolektivnih predsedstev — državnega in partijskega — toda po sodbi mnogih opazovalcev v Jugoslaviji je resnična oblast v rokah razmeroma maloštevilne skupine prejšnjih Titovih najtesnejših svetovalcev in sodelavcev.

Člankar piše, da so med njimi zelo viden in vpliven bivši hrvaški partizan Vladimir Bakarič, bivši zunanji minister Miloš Minić, razmeroma mladi 55-letni bivši tajnik partije Stane Dolanc, ki je Titu pomagal voditi partijo v težkem času nacionalističnega vrenja leta 1971, in Branko Mikulić iz Bosne, ki ga na splošno smatrajo za konzervativca. Poleg teh spadajo v notranji krog tudi šef oboroženih sil general Ljubičić, notranji minister general Franjo Hrljević in sedanji ministrski predsednik Veselin Djuranović, ki ga smatrajo za gospodarskega strokovnjaka.

Člankar, Anthony Robinson, ki je listov dopisnik v Beogradu, piše, da se pojavlja vedno več znakov, da mnogi politiki in ekonomisti začenjajo soditi, da so večja svoboda in jamstva za zasebno podjetnost — skupaj z manjšim političnim vmešavanjem v zadeve samoupravnih podjetij, najboljši način, ki naj Jugoslaviji pomaga, da se izkoplje iz sedanjih gospodarskih težav. Če človek prebere gospodarske statistike, kaj lahko vidi zakaj — piše člankar in nadaljuje:

„Večje investicije kot so bile načrtovane, višje plače in vedno večje zahteve države in krajevnih oblasti, so vodile v inflacijo, ki je lani znašala več kot 20 odstotkov. Pretirana gospodarska dejavnost in potrošnja sta povečali uvoz in zmanjšali izvoz. Trgovinski deficit se je povečal za 50 odstotkov na več kot šest milijard dolarjev, tuji dolgovi pa so dosegli višino 13 milijard dolarjev. Cilj za letošnje leto je zmanjšanje deficita v plačilni bilanci od 3.5 milijarde leta 1979 na 2 milijardi. Za to so se sporazumele v načelu vse republike, vendar se niso mogle sporazumeti, katere med njimi naj nase prevzamejo za to potrebne žrtve."

„Vsaka republika je hotela dobiti večji delež tujih valut in uvoznih dovoljenj. Toda ko so sešteli te vsote so ugotovili, da bi deficit znašal 5 milijard dolarjev — in to je seveda nekaj, česar jugoslovansko gospodarstvo ne zmore. To vprašanje bo torej še treba rešiti. Republike bo treba prepričati, da morajo zmanjšati investicije, delavce pa, da bo treba plače zamrzniti — in da je treba zmanjšati število delovnih mest, ki se naj na novo ustvarijo. To pa ni lahko v državi, v kateri je že zdaj 12 odstotkov delovne sile nezaposlenih."

Člankar piše, da nalogo ureditve gospodarstva otežujejo velike razlike v življenskem standardu na severu in jugu države. Bogatejše republike — kot sta Slovenija in Hrvatska — nič kaj rade ne delijo bogastva z razmeroma zaostalima pokrajinama Kosova in Makedonije. Jugoslavija da je — na svoj lasten način — razvila mnoge karakteristike pluralistične družbe. V Jugoslaviji ni nobene želje po vrnitvi v togi sovjetski vzorec. V Jugoslaviji sodijo, da bodočnost leži v bolj odprti in pragmatični diskusiji obstoječih vprašanj in njihovih rešitev. Toda istočasno se večajo pritiski za bolj učinkovito monetarno in davčno politiko — in za druge bolj učinkovite instrumente za usmerjanje gospodarstva. To je povezano z močno obvezo, po kateri se naj razvija pluralizem — toda samo v okviru eno-strankarske ureditve. V zunanji politiki se zagovarjata neuvrščenost in neodvisnost — toda ne enaka oddaljenost od velikih sil. Takšna politika bi Jugoslavijo približala gospodarskemu in družbenemu pluralizmu, kakršnega pozna zahod, pri čemer pa bi se naj ohranilo mnogo tistega, kar je Jugoslavija podedovala od Tita.

V „DAILY TELEGRAPHU" V PONEDELJEK 5. MAJA

Uvodničar „Daily Telegrapha," ki zagovarja politiko konzervativne stranke in vlade v Britaniji, ugotavlja, da je Titovo dolgo umiranje Jugoslaviji dalo nekaj mescev, da se prilagodi po — Titovem razdobju, medtem ko je še bil živ. Novo „kolektivno" vodstvo, ki ga je Tito postavil, je dobilo koristen čas, ko je Titov duh bil še živ. Zdaj je odšel in Jugoslavija je vsaj obstala po prvem šoku. Listov uvodničar piše, da se je svet v treh mesecih Titove bolezni spremenil in postal nevarnejši kraj. En razlog za to je ruska invazija Afganistana. Jugoslavija je že dolgo na vrhu ruskega seznama držav, ki se naj „osvobodijo". Vrnitev renegatske Jugoslavije pod okrilje Moskve bi prinesla tudi strateške prednosti, namreč letalska in pomorska oporišča na Jadranu in pritegnitev Jugoslavije v varšavski pakt. Toda Kremelj je lahko čakal. Njegova vojaška moč se je neprestano krepila, medtem ko se je moč severno-atlantskega zavezništva manjšala, s čemer se je manjšala tudi verjetnost zahodne pomoči Jugoslaviji. Ponižanje Združenih držav v Iranu in njihova vidna nesposobnost, da branijo svoje življenske koristi tam ali v Afganistanu, deluje v korist ruskih načrtov. Stabilnost, življenska in obrambna sposobnost Jugoslavije so postale še večje važnosti za zahod prav v trenutku, ko je glavni steber Jugoslavije, Tito, odšel — zatrjuje „Daily Telegraphov" uvodničar in nadaljuje:

„Ob takšnem mračnem ozadju je novi jugoslovanski režim kar dobro začel. Tito je že dolgo tega storil vse, kar je mogel, da zagotovi, da bo vsak ruski napad, posreden ali neposreden, trčil na združen odpor, kolikor se le da v partizanskem slogu. Rusija je to vedno jemala zelo resno in njene izkušnje v Afganistanu bodo to previdnost še povečale. Toda notranja vprašanja Jugoslavije so obupno težka. Res je, da je dokajšnja mera svobodnega podjetništva, liberalizma in samoupravljanja v socialistični ureditvi države dala mnogo višji življenjski standard in neprimerno več svobode kot jih imajo države za železno zaveso. Toda velike razlike med zaostalim poljedelskim jugom in modernim industrijskim severom so nevarne, ker je Tito imel samo omejene uspehe v poskusu, da zmanjša stare regionalne spore. Evropska gospodarska skupnost je prav storila, ko je skočila na pomoč z velikodušnim sporazumom o gospodarski povezavi med njo in Jugoslavijo. Titovi nasledniki so sicer odločeni, da nadaljujejo z neuvrščenim balansiranjem med vzhodom in zahodom, vendar so tudi jasno povedali, da se ne bodo dali ustrahovati od Rusije. Čim bolj bo zahod pritiskal na Rusijo, tem manj možnosti bo ta imela za nevarne avanture v Jugoslaviji in proti njej."